

Globální rozvojové vzdělávání, udržitelnost

Petr Knecht

Trocha teorie...

„Globální rozvojové vzdělávání je celoživotní vzdělávací proces, který přispívá k **pochopení rozdílů a podobnosti** mezi životy lidí v rozvojových a rozvinutých zemích a **usnadňuje porozumění ekonomickým, sociálním, politickým, environmentálním a kulturním procesům**, které je ovlivňují.

Rozvíjí dovednosti a podporuje vytváření **hodnot a postojů** tak, aby lidé byli schopni a ochotni aktivně se podílet na řešení lokálních a **globálních problémů.**“ (MZV ČR, 2011, s. 5).

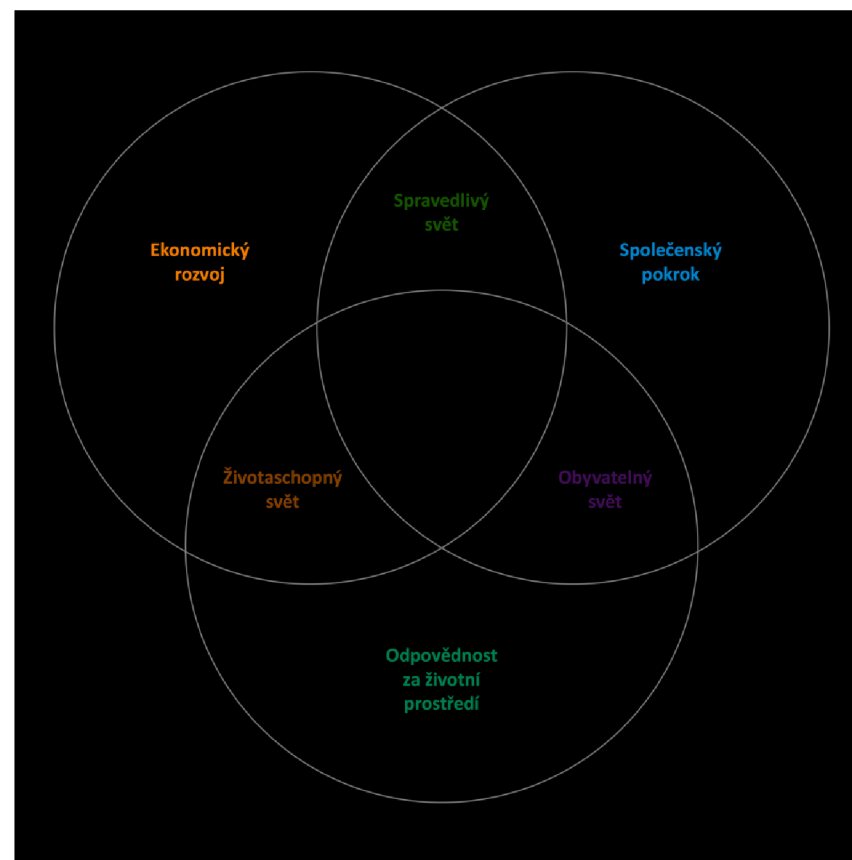

POLICY PAPER
FoRS – České fórum pro rozvojovou spolupráci 2015

FORS

České fórum pro rozvojovou spolupráci
zech Forum for Development Co-operation

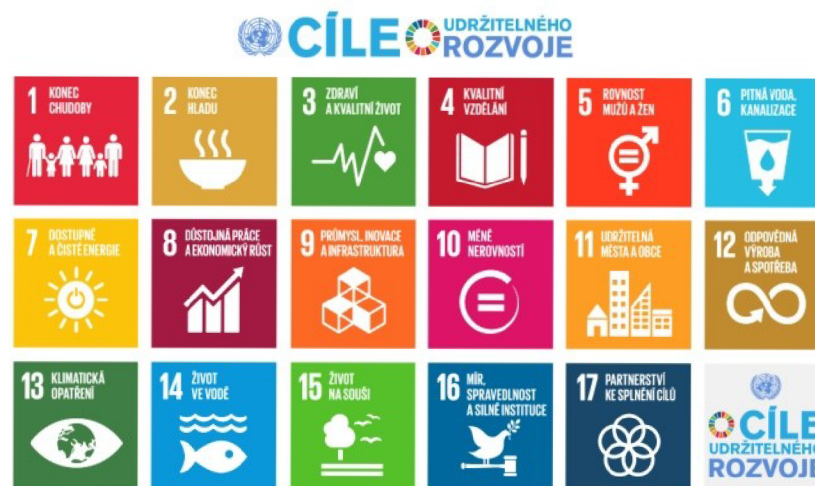
Udržitelný rozvoj

17 cílů trvalé udržitelnosti (SDGs)

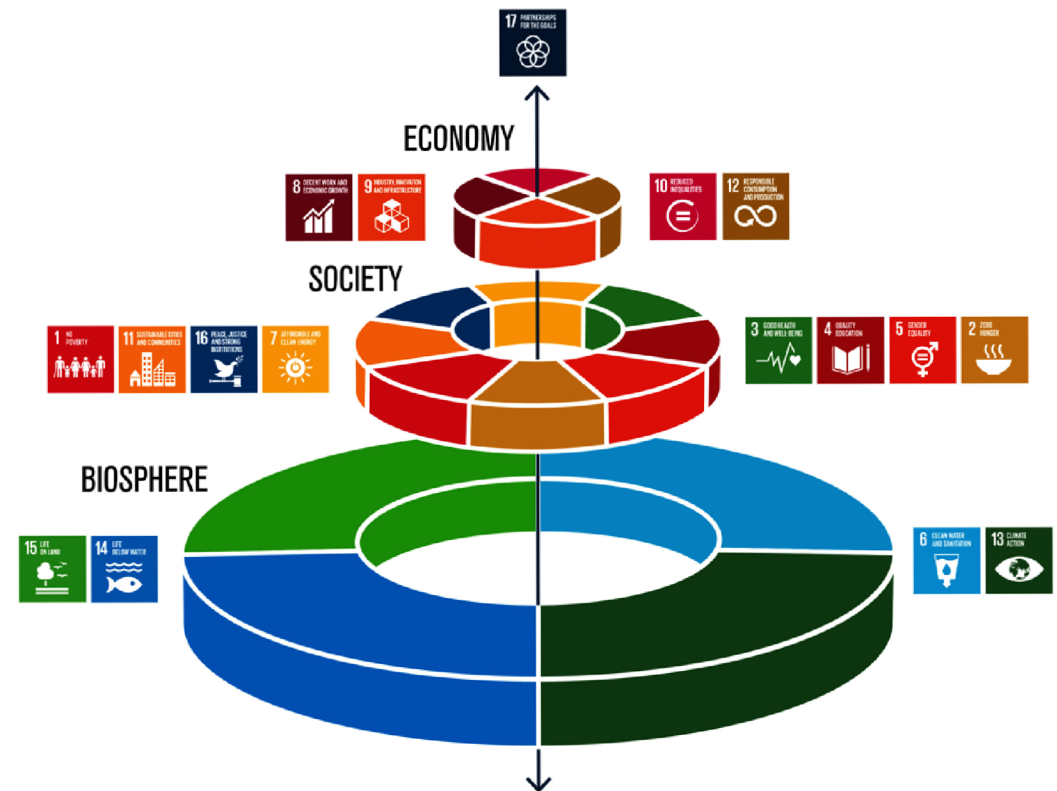
OSN: The 2030 Agenda for Sustainable Development

- 17 cílů trvalé udržitelnosti (SDGs):
169 dílčích cílů a více jak 230 indikátorů
- Na kterých je nutné spolupracovat na lokální i mezinárodní úrovni, abychom vytvořili svět, ve kterém bude možné dosáhnout spravedlivé, rovné a udržitelné budoucnosti pro všechny.

Tři pilíře

- Tři pilíře ekonomické, společenské a environmentální.
- Každý cíl spadá do více pilířů.
- Cíle se navzájem doplňují, a tvoří tedy ucelený a propojený systém.

Source: Stockholm Resilience Centre (2016), Contributions to Agenda 2030 – How Stockholm Resilience Centre (SRC) contributed to the 2016 Swedish Agenda 2030 HLPF report, <https://www.stockholmresilience.org/SDG2016>.

Jak to je doopravdy...

- Podle průzkumu FoRS si více než 70 procent lidí uvědomuje, dopady klimatických činů na životní prostředí (Milesová, 2015).
- I přesto, že dnes mají školáci rozvojová témata v ŠVP více zastoupena, doporučuje ČŠI (2016) věnovat se ve větší míře tématům, která souvisejí s klimatickou změnou a životním prostředím.

INFOLIST O GLOBÁLNÍM ROZVOJOVÉM VZDĚLÁVÁNÍ

CO JE GLOBÁLNÍ ROZVOJOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ

Globální rozvojové vzdělávání (GRV) je celoživotní vzdělávací proces, který pomáhá lidem orientovat se v globalizovaném světě, rozumět jeho propojenosti a uvědomovat si svou roli a vliv v něm. Vede k porozumění sobě a svým vztahům s ostatními lidmi a místy. Svým přístupem k výuce rozvíjí dovednosti a podporuje hodnoty a postoje, které lidem umožňují aktivně se podílet na řešení lokálních i globálních problémů. (1)

Využívaný participativní přístup klade důraz na aktivitu a iniciativu samotných žáků. Učitel je průvodcem v procesu učení, podporuje studenty v hledání vlastních odpovědí. Čerpá ze zážitkové pedagogiky a pedagogického konstruktivismu(2). Vedle rozvoje dovednosti a znalostí usiluje GRV o formování hodnot a postojů zahrnujících sebeuvědomění, respekt k rozdílnosti, environmentální a sociální zodpovědnost, solidaritu, víru ve změnu a aktivní zapojení.

SLOVNÍČEK POJMŮ

- › **kritické myšlení** = schopnost otevřeně posoudit své i cizí názory a informovaně se rozhodovat
- › **participace** = aktivní účast na řešení problémů a konfliktů
- › **solidarita** = sounáležitost s lidmi v obtížné životní situaci
- › **sociální spravedlnost** = dodržování lidských práv a prosazování rovných příležitostí pro všechny

Globální rozvojové vzdělávání pracuje s tématy, která jsou komplexní a kontroverzní a nemají jednoznačné odpovědi. Jako například:

- ★ ekonomická, kulturní a environmentální propojenost světa,
- ★ sociální spravedlnost a rovnost,
- ★ rozmanitost,
- ★ udržitelný rozvoj a rozvojová spolupráce,
- ★ řešení konfliktů a lidská práva.

Cílem globálního rozvojového vzdělávání je, aby lidé přijímali svůj díl zodpovědnosti za vytváření světa, kde mají všichni lidé možnost žít důstojný život.

PŘÍKLAD GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTÍ

Snažím se uvažovat komplexně a neodrazuje mne, že neexistují jednoduchá řešení. Sám sice nevládnou všechno, ale mohu se vědomě rozhodovat. Tričko, které si koupím v České republice, vyrobily za těžkých podmínek dělnice v Bangladéši. Co mohu dělat? Kupuji méně a s ohledem na původ oblečení – například oblečení s certifikací. Nebo oblečení šité českými švadlenami, protože chci omezit environmentální dopad dopravy a podpořit lokální produkci. To samo vlak neřeší situaci šiců v asijských zemích. Proto také například podepisuji celosvětové petice, aby značky přijaly odpovědnost za podmínky výroby oblečení.

GRV V ČESKU

Globální rozvojové vzdělávání se v českých školách uplatňuje zejména v rámci průřezových témat Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Environmentální výchově a Multikulturní výchově definovaných Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy v Rámcových vzdělávacích programech. Velkou zásluhu na tom, že globální a rozvojová témata začala po roce 2000 pronikat do českých škol měly především nevládní organizace. Ty na základě svých zahraničních zkušeností připravují programy a materiály vhodné pro použití ve výuce. K rozvoji GRV přispěla také centra ekologické výchovy, která se nechala inspirovat příbuzným konceptem globální výchovy známým především z publikací Grahama Pika a Davida Selbyho z 80. let 20. století.

V roce 2011 byla ve spolupráci ministerstev (MZV, MŠMT a MŽP) a zástupců akademického a neziskového sektoru vytvořena Národní strategie globálního rozvojového vzdělávání pro období 2011–2015, která otvírá cestu GRV na pedagogické fakulty.

1. Oficiální definici GRV najdete v Národní strategii globálního rozvojového vzdělávání ČR pro 2011–2015, kterou naleznete např. na www.globalni.vzdělavani.cz

2. Milesová, S. Pojmový proces, pedagogický konstruktivismus. Dostupné na www.vyp.cz.

Jak dosáhnout změny?

K dosahování cílů GRV a k posilování globální dimenze vzdělávacích témat přispívají základní principy GRV (MZV ČR, 2018):

- *holistický pohled na svět*
- *globální odpovědnost*
- *solidarita a sociální spravedlnost*
- *otevřenost a kritické myšlení*
- *participace a partnerství*

Ve Strategii globálního rozvojového vzdělávání a osvěty o globálních souvislostech 2018–2030 jsou uvedeny tyto příklady témat: globalizace a propojenost světa; světový obchod a jeho vliv na rozvoj; migrace ve světě; mezinárodní instituce a jejich role v rozvoji světa; základní lidská/dětská práva, práva seniorů a různých menšin, rovnost pohlaví; rovné příležitosti a respekt k jinakosti; demokracie a dobré vládnutí; globální výzvy a cíle udržitelného rozvoje; humanitární pomoc a rozvojová spolupráce.

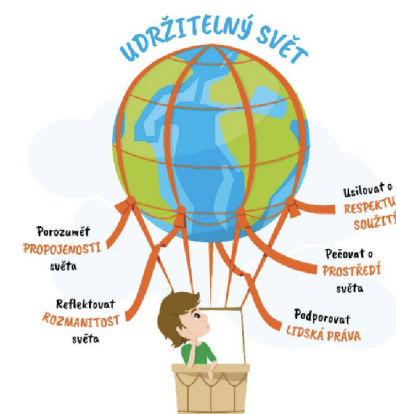
JAK CHÁPAT globální rozvojové vzdělávání

Globální občanství v propojeném světě

Aktuální trendy představuje *vzdělávání ke globálnímu občanství* (Global Citizenship Education), které je také strategickou oblastí vzdělávacího programu UNESCO a má za cíl: „... podpořit učitel se všech věkových skupin v převzetí aktivní role, a to jak na místní, tak na globální úrovni, při utváření multikulturních, tolerantních, inkluzivních a bezpečných společností“.

Globální rozvojové vzdělávání je úzce provázáno a doplňuje se zejména s environmentálními a občanským vzděláváním. Pro všechny tyto oblasti vzdělávání je za společný rámec považováno **vzdělávání k udržitelnému rozvoji**. To, čím se vyznačuje a na čem staví právě globální rozvojové vzdělávání, vystihují základní principy:

<p>Holistický pohled na svět – Globální rozvojové vzdělávání přispívá ke vnímání současného světa jako propojeného celku, chápání všech jeho aspektů jako vzájemně závislých a hledání souvislostí mezi rozhodováním a děním na místní, regionální i celosvětové úrovni, v prostoru i čase.</p>	<p>Globální odpovědnost – Globální rozvojové vzdělávání pomáhá lidem vnímat sebe sama jako součást globálního společenství a motivuje je k odpovědnému jednání a chování s ohledem na sebe, společnost i svět, ve kterém žijeme, s důrazem na aktivní přispívání k překonávání nerovnosti.</p>	<p>Solidarita a sociální spravedlnost – Globální rozvojové vzdělávání podporuje solidaritu s lidmi žijícími v obtížných podmínkách a ochotu jim pomoci, dodržování lidských práv a prosazování rovných příležitostí pro všechny, a to v lokálním, regionálním i globálním kontextu.</p>
<p>Otevřenost a kritické myšlení – Globální rozvojové vzdělávání podporuje otevřený a kritický přístup k informacím, názorům a perspektivám, respekt k diverzitě a schopnost hodnotově založeného úsudku a rozhodnutí na základě informovaného postoje.</p>	<p>Participace a partnerství – Globální rozvojové vzdělávání podporuje aktivní účast lidí na řešení lokálních i globálních výzev a konfliktů a formální i neformální spolupráci a rovnocenné partnerství mezi aktéry státními i nestátními na místní, národní i mezinárodní úrovni.</p>	

Vysvětlení ke schématu GRV:

Globální rozvojové vzdělávání (GRV) přispívá k utváření **udržitelného světa**. Na svět je nahlíženo jako na propojený celek, v němž je **úzká provázanost mezi jedincem, místní a globální úrovní**. Koncept GRV zahrnuje několik oblastí, s nimiž souvisí řada globálních výzev a které se vzájemně prolínají: **porozumění propojenosti a vzájemné závislosti světa; reflexe rozmanitosti světa; podpora lidských práv; péče o svět, ve kterém žijeme; respektující soužití ve světě**. Globální rozvojové vzdělávání se zaměřuje na poznávání všech těchto globálních oblastí, nalézání souvislostí, kritické přemýšlení a utváření způsobů odpovědného jednání a chování. GRV podporuje takový rozvoj jedince, který mu umožní být **globálním občanem**, žít důstojný život podle svých představ, v souladu s druhými a s ohledem na planetu Zemi.

Jak se liší GRV od environmentální výchovy?

- Ambrozyová (2012) si kladla za jeden z cílů vyhodnotit společné průniky GRV a environmentální výchovy v českém prostředí. Tato práce došla k závěru, že se obě tyto formy vzdělávání velice podobají a nelze mezi nimi jednoznačně vymezit hranice jak na teoretické úrovni, tak v praktické rovině.
- GRV vede žáky k pochopení propojenosti světa včetně uvědomění si dopadů spotřebního chování na lidi a místa různě vzdálená. Důležité je, aby žáci dokázali kriticky nahlížet na stereotypy, vytvořili si vlastní názor, dokázali jej vhodně zformulovat, akceptovali názory jiných, hledali alternativní řešení a spolupracovali s ostatními.

Pojďme do praxe!

<https://fairtrade.cz/wp-content/uploads/2024/02/Prehled-podpory-Ferovy-svet-2024-1.pdf>

24 hours of European flights in 24 seconds

- <https://fb.watch/qY0JHEddsC/>

Zcela konkrétní materiály ke stažení

6 kompletně zpracovaných lekcí
komiksy, hry a aktivity, pracovní
listy, videa i prezentace
témata jako udržitelná spotřeba,
vzdělávání, zdraví, migrace nebo
udržitelná doprava

Příručka je ke stažení zde:

<https://adra.cz/.../pro.../materialy-pro-zakladni-skoly/>

CHCI VÁS PODPOŘIT

Aktuality Přípravujeme O NaZemi Co děláme Kontakty EN

[Hlavní stránka](#) → [Transformativní vzdělávání](#) → Globální (rozvojové) vzdělávání

GLOBALNÍ (ROZVOJOVÉ) VZDĚLÁVÁNÍ

<https://nazemi.cz/ke-stazeni/metodicke-materialy/>

<https://fb.watch/qY2fIYv9P4/>

I tady jsou materiály...

Pro hlubší pochopení témat globálního rozvojového vzdělávání pracujeme také s inovativní metodou [Filozofie pro děti](#), která pomáhá hledat odpovědi na nejednoznačné otázky dnešního světa, a s konceptem [aktivního občanství](#), který žákům na základě prožité zkušenosti umožňuje nahlédnout provázanost světa.

V oblasti globálního rozvojového vzdělávání pracujeme na těchto projektech:

- [Světová škola](#)
- [Kvalita života ve městě](#)
- [Učím o klimatu](#)

Učitelům nabízíme dlouhodobou podporu pro systematické začleňování globálního rozvojového vzdělávání do výuky:

<https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/vzdelavaci-program-varianty/vyukove-lekce>

NAŠE AKTIVITY

 Kurzy pro učitele	 Panenky s osobností	 Komunikace školy a rodiny
 Podpora asistentů pedagoga	 Filozofie pro děti	 Světová škola
 Výukové lekce	 Rozvoj aktivního občanství	 Systemové změny
 Komiks ve výuce	 Záznamy online akcí	

POMÁHÁME ŠKOLÁM ZAČLEŇOVAT GLOBÁLNÍ TÉMATA DO VÝUKY

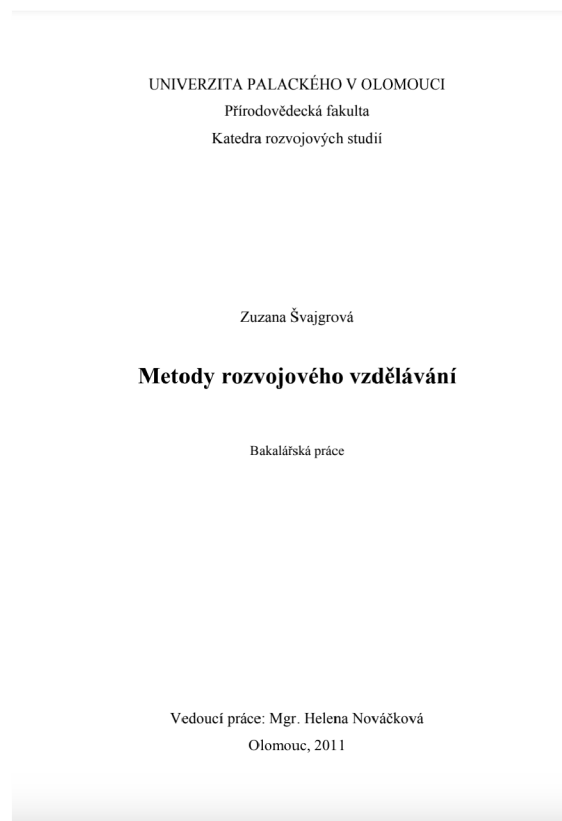
Jsmo vzdělávací organizace. Věnujeme se globálnímu vzdělávání a výuce o aktuálních tématech dnešního světa.

[Chci podpořit ARPOK !\[\]\(bd3b31712ad9bab5a241210fa6925cdd_img.jpg\)](#)[O nás →](#)

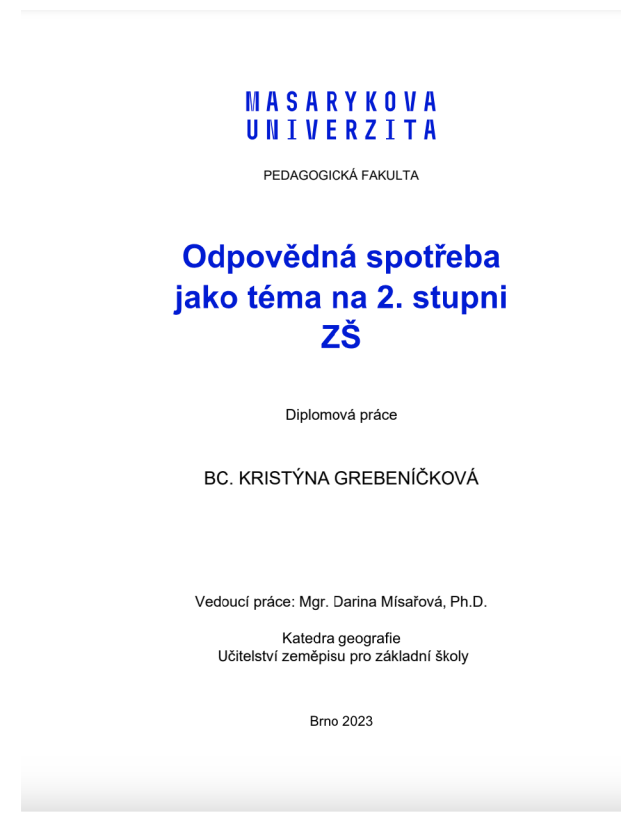
Další konkrétní ihned využitelné materiály

<https://globalnirozvojovjevzdelavani.cz/wp-content/uploads/2021/10/grv-v-priprave-budoucich-ucitelu.pdf>

https://theses.cz/id/r5a9cf/Zuzana_vajgrov_Metody_rozvojovho_vzdlvn.pdf

https://is.muni.cz/auth/th/u4055/Odpovedna_spotreba_jako_tema_na_2._stupni_ZS.pdf

<https://globalnirozvojevzdelavani.cz/publikace-a-metodiky/>

Publikace a metodiky

Hledat

Téma

- globalizace a propojenost světa
- lidská práva
- globální problémy
- humanitární pomoc a rozvojová spolupráce
- odpovědná spotřeba a výroba
- migrace
- rovné příležitosti a gender
- cíle udržitelného rozvoje (SDGs)

Nalezeno 139 záznamů

Jak učit od udržitelném světě (Metodická příručka Akademie Young Caritas)

Témata:

cíle udržitelného rozvoje (SDGs),
jiné

Věk: 11 až 14 let, 15 a více let

Využití: formální vzdělávání, neformální vzdělávání

Základním východiskem celé metodiky a vlastně celého programu je pedagogický konstruktivismus a kritické myšlení, které je postaveno na již získaných kompetencích jak učitelské veřejnosti, tak i studentek a studentů. Oslovujeme tedy nejen znalostní složku, ale zejména postojovou a dovednostní složku ve vztahu k udržitelnému světu. Hodnotově orientované učení s cílem vybavit studentky a studenty kvalitními informacemi a příležitostmi ke zkušenostnímu učení je dalším východiskem Akademie Young Carit

8. - 9. ročník • 4 vyučovací hodiny

Matematika • Zeměpis • Občanská výchova

ZABLOKOVANÝ SVĚT

metodický list

Virtuální škola

Český rozhlas

2. stupeň ZŠ • 4 vyučovací hodiny

Zeměpis • Český jazyk • Občanská výchova

KDE BUDEME ŽÍT?

metodický list

Virtuální škola

Český rozhlas

4.-5. ročník • 5-6 vyučovacích hodin

Člověk a jeho svět

PŘÍBĚH HRAČEK

metodický list

Virtuální škola

Český rozhlas

2. stupeň ZŠ • 3 vyučovací hodiny

Občanská výchova • Dějepis • Zeměpis

OCEŇUJI, OCEŇUJEŠ, OCEŇUJEME

metodický list

Virtuální škola

Český rozhlas

Virtuální škola

<https://www.npi.cz/virtualniskola>

Pozor na Ecoanxiety

Ekologická úzkost, environmentální žal

Tento výraz odkazuje na úzkost nebo stres způsobený vnímáním současných a budoucích dopadů klimatické změny na naši planetu a pocitem bezmoci vůči těmto změnám.

- **Mapování emocí**
- *Klíč:*
- *Skvěle, baví mě, šťastně, spokojeně, bezproblémově, OK, nerozumím učivu, nebaví mě, nudí mě, nespokojeně, našťavaně, nevím si rady apod. ....*
- **Zamysli se nad hodinou a za pomoci klíče napiš, jak se po dnešní hodině cítíš.**

https://www.youtube.com/watch?v=JMpkfq7o06A&ab_channel=CBCKidsNews

Nemusíš nic dělat, když nechceš.

- <https://www.pevnostpoznani.cz/vzdelavaci-programy/>

**Věříš tomu? Máš konkrétní důkazy o tom, že když změníš jednání, změníš svět?
Jaký konkrétní dopad má Tvé jednání?**

Víš, kde končí náš odpad? A co se s ním děje?

 CÍLE **UDRŽITELNÉHO ROZVOJE**

[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/cile_udr_zitelneho_rozvoj/\\$FILE/O_MV-sdgs_pro_deti-20160122.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/cile_udr_zitelneho_rozvoj/$FILE/O_MV-sdgs_pro_deti-20160122.pdf)

Zápis do sešitu

Ochrana životního prostředí

- Člověk svojí činností ovlivňuje prostředí (povrchová těžba, chemie v zemědělství, škodlivé zplodiny).
- 15 % území Česka je chráněno (4 národní parky, 26 chráněných krajinných oblastí).
- Řešení není jen ochrana území, ale je třeba změna myšlení i jednání lidí.
- Lidé chrání vodu, vzduch, půdu a krajinu tím, že využívají udržitelné postupy v zemědělství, průmyslu i službách.
- Udržitelnost je klíčová především v soukromém životě (domácnost, cestování, nákupy...).

Domácí úkol

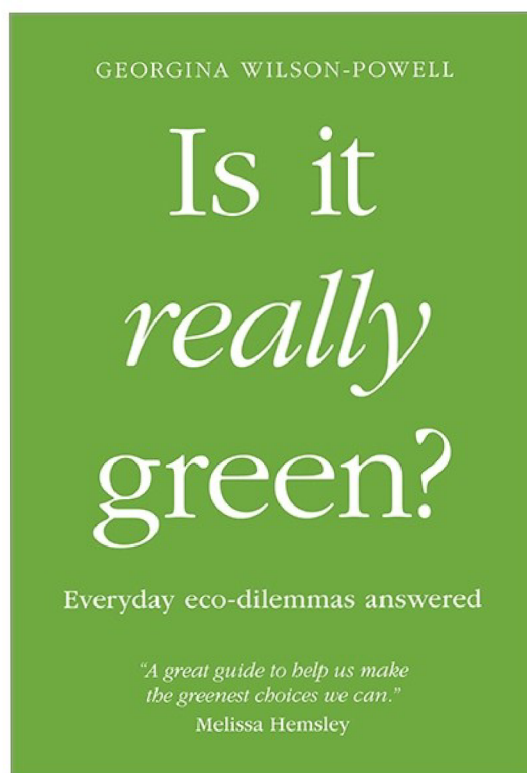
Spočítejte si vlastní ekologickou stopu a napište si výsledek do sešitu:

<https://www.hra-o-zemi.cz/>

Vyberte jeden ze 17 cílů udržitelného rozvoje a zdůvodněte, proč je pro vás právě tento cíl nejdůležitější.

[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/cile_udrzitelneho_rozvoj/\\$FILE/OMV-sdgs_pro_deti-20160122.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/cile_udrzitelneho_rozvoj/$FILE/OMV-sdgs_pro_deti-20160122.pdf)

Není to jen ideologie?

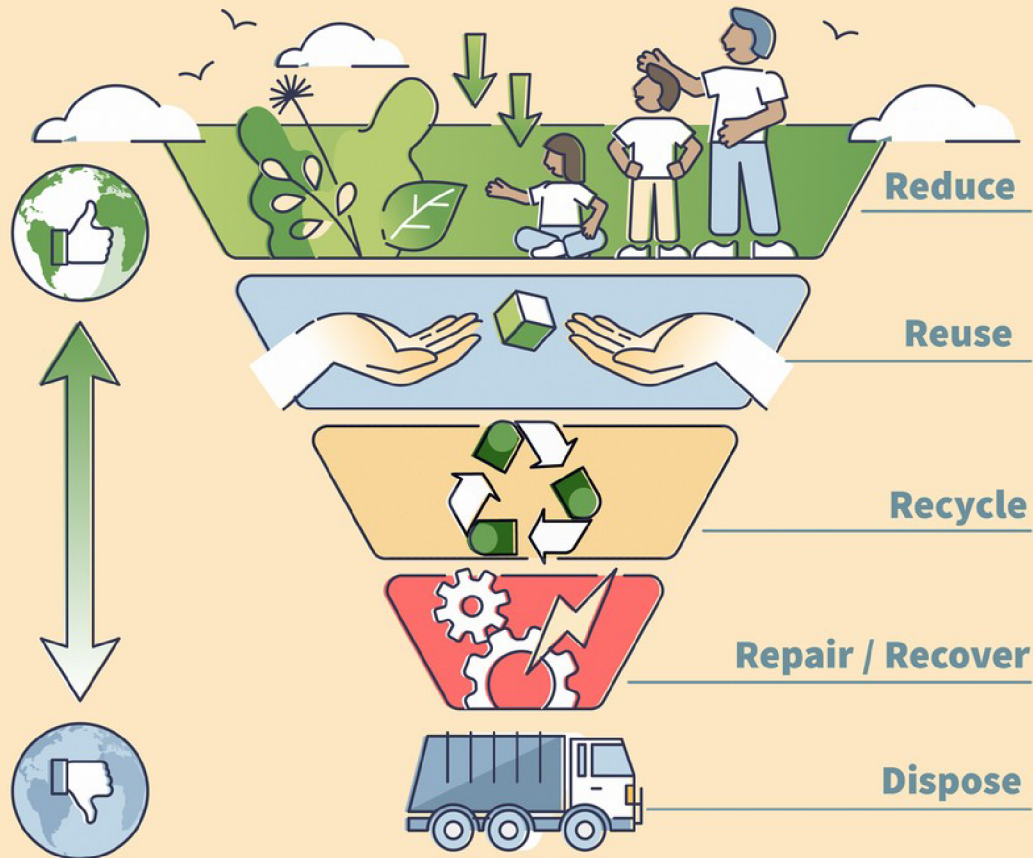
CONTENTS

6	Foreword
8	So, is this book green?
10	The climate emergency is real
12	Nine big problems facing our planet
16	We all have a part to play
18	Green kitchen
32	Food and drink
70	Green bathroom
88	Green wardrobe
108	Green shopping
132	Green technology
144	Green garden
164	Work and play
178	Family and relationships
196	Travel and transport
214	Glossary
215	Bibliography
218	Index
224	About the author and acknowledgments

Jak je to s...

- E-booky
- Elektrickými kartáčky
- Elektrickými automobily
- Hliníkovými plechovkami
- Skleněnými lahvemi
- Bavlněnými taškami
- Vánočními stromy...?

Děkuji.

Chat GPT: vyrob mi fakt hezký a originální obrázek na poslední stránku v PPT o globálním rozvojevém vzdělávání, a chci aby tam bylo napsáno thank you.